

FOTO: STUDIO ANDRE RUIGROK

▲ *Exacte vakken vormen volgens de ex-mas'ers vaak een probleem in het hbo, maar de niveauverschillen tussen de verschillende mao-opleidingen werpen ook drempels op bij de aansluiting*

Soepel van mao naar hbo

Doorstroompakketten raken uit de tijd

Ex-mbo'ers in een hbo-opleiding hebben doorstroompakketten gedaan en volgen deels een apart traject. Toch is de aansluiting niet altijd even goed. Wat is er nodig voor een succesvolle hbo-studie? Je kunt nu wel iets bedenken, maar in de competentiegerichte toekomst is het antwoord totaal anders.

“De aansluiting van mao naar hao was niet zo goed”, vinden Arnoud van der Pol en Paul van den Eijnden, studenten Milieutechnologie op de HAS Den Bosch. “De vooropleiding (Milieutoezicht) was veel minder technisch.” Struikelblok zit volgens hen dan ook in de technische vakken en vooral in wiskunde. Op de mas ben je misschien een wiskundig wonder, aldus Paul, maar op de hao kom je nog veel tekort.

Exacte vakken vormen volgens de ex-mas'ers vaak een probleem. Maar het is niet de enige drempel. Er zit bijvoorbeeld veel niveauverschil in mao-opleidingen op verschillende locaties, vindt Linda Halderman, tweedejaars op de Stoas Hogeschool in Den Bosch, richting bloemsierkunst. Het maakt uit of je bloemschikken doet in Houten, Emmen of Breda. Ze heeft bovendien gemerkt dat ook de theorievakken niet op hetzelfde niveau staan bij alle middelbare scholen.

Een ander probleem is dat je op de hogeschool veel meer zelf moet uitzoeken. Linda: “Ik heb liever dat iemand vertelt wat je moet leren dan dat ik dat zelf bedenken.” Op veel mbo-locaties worden doorstromers volgens haar niet goed voorbereid op de andere manier van leren op het hbo.

Verwantschap

Het beeld van deze doorstromers is gebaseerd op de situatie van nu. Ze zitten voor de overgang naar competentiegericht onderwijs in mbo en hbo. Wat de consequenties daarvan voor doorstroom en ‘doorlopende leerlijnen’ zijn, is nog vrij vaag. De situatie voor de studenten van nu: hogescholen baseren hun vierjarig curriculum weliswaar vooral op havo- en vwo-instroom, maar er wordt meer rekening gehouden met de grote groep mbo'ers. Landelijk stroomt ongeveer een kwart van de mbo'ers door. In sommige opleidingen en onder invloed van de situatie op de arbeidsmarkt kan dat oplopen. In het groen onderwijs is de doorstroom bij bloemschikken bijvoorbeeld vrij laag en bij milieutoezicht veel hoger. Een soepele doorstroming van mao naar hao is voor beide schoolsoorten interessant. Voor het mao omdat het perspectief voor de leerlingen dan

groter is en voor het hao omdat er wellicht meer studenten komen. Een jaar of vier, vijf geleden was de mbo-hbo-aansluiting echt een probleem. Middelbaar en hoger hadden zich op hun eigen domeinen teruggetrokken, zo leek het. Het ministerie van Onderwijs klaagde over de moeizame afstemming. Mbo en hbo zouden zich gezamenlijk moeten inspannen. Een belangrijke stap was de vaststelling van verwantschap van opleidingen in het mbo en het hbo (een wettelijke regeling die werd vastgesteld in 1998), maar de verbetering ging volgens de onderwijsinspectie te langzaam.

Voor de hbo-opleidingen werden doorstroompakketten in het mbo verplicht gesteld. De eindtermen daarvan waren afgeleid van havo-profielen en voor het hbo geformuleerde instroomeisen. Dat betrof algemene vaardigheden en communicatieve vaardigheden in Nederlands en Engels. Afhankelijk van de keuze werd gekeken of je bijvoorbeeld meer wiskunde, natuurkunde, scheikunde, biologie en economie nodig had. Meestal ging dit ten koste van leerstof op het vakgebied. “Heel jammer”, vindt Linda. “Want kies je voor de doorstroom, dan krijg je in het vierde jaar van de mas helemaal geen bloemschikken meer.” Ze heeft daarom beide gedaan, zowel het doorstroompakket als de eindopleiding. Een uitzonderlijke situatie waar maar net de mogelijkheid voor moet bestaan op het aoc.

Groepsvorming

Oud-mas'ers en ex-havisten: de hogescholen krijgen met twee heel verschillende groepen te maken. Mas'ers hebben een grote voor-sprong op het vakgebied. Ze krijgen, als er verwantschap tussen hun mbo- en hbo-opleiding is vastgesteld, een driejarige hbo-opleiding. Ook op de Stoas Hogeschool is zo'n verkorte leerroute mogelijk. Verder is er vaak een leeftijdsverschil (mas'ers zijn drie, vier jaar ouder). Ze benaderen de studie heel anders en zijn, zo zegt bijna iedereen, praktischer ingesteld. Marjolein Lamberts, derde fase bloemschikken bij de Stoas, vindt het een mythe dat mensen die van de havo of het vwo komen minder sterk in praktijksituaties zijn. “Zij moeten de vaardigheden alleen sneller aanleren.”

Volgens Wendy van Aert, na een mbo-opleiding Boonteelt nu student Bedrijfskunde op de HAS Den Bosch, zijn de mas'ers directeur. “Je zegt meteen wat je denkt. Je zit ook niet op school voor een diploma of voor je ouders, maar voor jezelf.”

Ze zijn meer gemotiveerd, vinden enkele studenten. “We weten wat we willen”, reageert Paul. “Veel havisten en vwo'ers genieten teveel van de vrijheid op het hbo.” “Ze haken sneller af”, denkt Jeroen Janssen, tweedejaars op de Stoas Hogeschool. Er is ook groepsvorming, erkennen verschillende studenten. Arnoud denkt dat dit komt omdat mas'ers vaak bij elkaar in de klas hebt gezeten, omdat hun leefwijze, interesse en achtergrond meer overeenkomen en ook omdat je aan het begin van de hbo-studie veel bij elkaar wordt ingedeeld. Mas'ers komen op hogescholen dan meestal in aparte klassen en krijgen meer algemene vakken; havisten en vwo'ers krijgen meer landbouw of andere vakspecifieke onderdelen. Later is er wel meer menging. De studenten zijn redelijk positief over de wijze waarop het hao rekening houdt met de mao-instroomers. Maar niet met de verschillen bij mbo'ers. “Ze zien alle mbo'ers gelijk”, vindt Paul.

Competentietaal

Dit verhaal is binnenkort achterhaald. In competentiegericht onderwijs is apart aanbieden van exacte kennis niet meer aan de orde. “Je ziet ook in het hbo dat algemene vakken steeds meer geïntegreerd aangeboden worden”, zegt Theo Koolen, CvB-lid van Helicon Opleidingen. “Wiskunde, scheikunde en natuurkunde wordt alleen behandeld als ze er iets mee moeten.” Ruud Klarus, lector competentiegericht opleiden bij de Stoas Hogeschool en Hogeschool Arnhem-Nijmegen, vertelt over een onderzoek dat vorig jaar is uitgevoerd in opdracht van drie landelijke organen. Daaruit bleek opmerkelijk genoeg dat mbo'ers in het hbo niet zozeer stranden op een gebrek aan exacte kennis, maar meer op manieren van leren. “Onze conclusie was dat doorstroomkwalificaties helemaal niet werken. Dat is niet de manier.” Zowel in het mao als het hao wordt nu actief nagedacht over de noodzakelijke competenties. De belangrij-

FOTO: STUDIO ANDRE RUIGROK

▲ ***Uit recent onderzoek blijkt dat mbo'ers in het hbo niet zozeer stranden op een gebrek aan exacte kennis, maar meer op manieren van leren***

ste vraag is dan: waartoe moet een beroepsbeoefenaar is staat zijn of welk niveau van een bepaalde competentie is voor bijvoorbeeld een ondernemer, onderzoeker of ontwerper gewenst? Klarus: "Je moet wel zorgen dat ze een zelfde soort competentie-aal spreken. Dat is nog lang niet vanzelfsprekend."

Hij merkt ook dat zowel docenten van mbo, hbo en ook de ipc's nogal makkelijk zeggen: 'we werken al competentiegericht.' "Ze denken dan dat als je maar regelmatig met voorbeelden uit de praktijk komt, het wel competentiegericht zal zijn. Maar dan ben je er nog lang niet."

"Als het onderwijs straks echt competentiegericht is," vervolgt hij, "dan selecteer je niet op een gebrek aan kennisinhouden. Het gaat om: welke competenties heb je al en welke heb je nog nodig? Als je van een school komt die vooral gericht is op reproduceren van kennis (in plaats van toepassen ervan), heb je een probleem."

Arrangementen

Het lijkt erop dat het overige hbo (met name de HBO-raad) zich al meer in de doorstroomproblematiek verdiept dan het hao. Er lopen projecten en Klarus vertelt over hbo-docenten die in het laatste jaar van een roc-opleiding vakken komen geven, specifiek op een beroep gerichte competenties die de overstap moeten versoepelen.

In het groen onderwijs worden hooguit soms wat losse balletjes opgeworpen: hoe gaan we dat doen? Er wordt wel steeds meer gewerkt aan regionale arrangementen voor verticale leerwegen. Bijvoorbeeld voor biologische landbouw in Dronten, bij levensmiddelen van de mas in Boxtel naar de has in Den Bosch en voor vmbo naar mbo binnen verschillende aoc's. "Dat zal alleen maar toenemen", verwacht Koolen.

Er is samen met de HAS Den Bosch bijvoorbeeld een opleiding van ongeveer zes jaar uitgezet voor paarden-

houderij. Dat is een versneld traject voor mensen die van het vmbo komen. Stoas Hogeschool en Deurne hebben een vergelijkbare route voor paardensport, maar dat is met name voor havisten. In Helmond is met Fontys een arrangement gebouwd rondom marketing management, de commerciële kant van de vrije-tijdsbesteding.

Maar het wordt langzamerhand tijd, zou je denken, dat het groene onderwijs, mao en hao, zich ook wat dit onderwerp betreft rekenschap geeft van de competentiegerichte toekomst. Doorstroompakketten en aparte algemene kennis passen daar niet in. Praat je over aansluiting van mbo en hbo, dan zal dat toch eerder gaan over het niveau waarop mbo-doorstromers en hbo-instromers over bepaalde competenties beschikken. ∞

Ton van den Born